

KRISTINA KYRKA

Kristina 4: 238, Sala stadsförsamling och kommun, Västmanlands län

Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

BESKRIVNING

Kyrkomiljön

Kristina kyrka med kyrkogård ligger i västra delen av Sala innerstad, ett område utpekad som riksintresse för kulturmiljövården. Vid den asfalterade planen framför kyrkan finns även en prästgårdsvilla från början av 1900-talet och församlingshemmet Mikaelsgården, byggd efter ritningar av Cyrillus Johansson och invigd 1959. Ett annat karakteriserande inslag är läroverket norr om kyrkan.

Mikaelsgården torde vara ett av arkitekt Cyrillus Johanssons sista verk, invigd efter dennes bortgång. Fasaderna i hårdbränt, rött tegel och breda murfogar är återkommande drag i många byggnader han ritat.
Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Kyrkoanläggningen

Kyrkogården breder mest ut sig söder och öster om kyrkan. Som yttre avgränsning tjänar en gråstensmur, frånsett ett avsnitt mot Mikaelsgården, där bara en grässlänt avgränsar. De fyra ingångarna saknar grindar, men på grindstolpar mot norr och nordost sitter pokaler i gjutjärn. Gravsättningar har sedan länge upphört och området saknar kvartersindelning. De sammanlagt sex gräsytorna kantas överallt av höga träd. Planteringar har borttagits. Flertalet gravar är från 1800-talet och utgörs av höga resta stenar, de flesta redovisade i 1907 års gravvårdsförteckning. Många är minnen över människor som haft hög ställning inom Sala stads näringsliv och förvaltning, liksom personer av betydelse för Sala gruva.

Kristina kyrka har ett långhus under koppartäckt säteritak, valmat över det tresidiga koret i öster. I norr är en sakristia med brutet pulpettak och i söder ett vapenhus med sadeltak. Västtornet har en måttligt hög, kopparklädd spira i barockstil. Fasaderna är slätputsade med KC-bruk, strukna med ljusgul KC-färg. Som effektiv accent står sockeln av röd Älvdalssandsten. Tornets fasadputs har en grovt kvastad yta, nedtill avfärgad som långhuset och tegelröd ovanför långhusets tak. Många svartmålade ankarjärn ligger synliga i fasaden. I de rundbågiga fönsteröppningarna sitter fönstersnickerier målade med brun linoljefärg. Rutorna är munblåsta, infattade i spröjsar av trä. Vapenhuset i söder har en skulpterad sandstensportal.

Tornet fick sin karakteristiska fasadputs 1952-53. Långhusets sandstenssockel och slätputs är från 1963-64. Vid senaste renoveringen 1994 skedde ingen utseendemässig förändring –
Digitalfotografier Rolf Hammarskiöld

Inträde sker normalt genom västra ingången i tornet. Innanför är en kryssvälvd förhall med en mittgång; på ömse sidor om denna är avskärmade rum för WC, förråd och brudkammare.

Kyrkorummet är täckt med tre höga stjärnvalv över långhuset och ett något lägre över koret, dekorerade med färgrika oljemålningar i jugendstil, där rosor och bladverk utgör bärande motiv. Nedtill är väggarna målade med ljusgul emulsionsfärg. I gångar ligger golv av polerade grå och bruna kalkstensplattor, i koret svart-vita klinkers och i bänkkvarteren oljade furugolv. Bänkraderna är öppna, med snidade gavlar målade med ljust grågrön oljefärg. I främre delen är predikstolen, högt placerad, rikt förgylld och med marmorering som avbildar de olika marmorslag som finns i Sala gruva. Stora radiatorer från 1906, med jugendornament i gjutgodset, tjänar alltjämt som värmekällor.

Digitalfotografier Svensk Klimatstyrning AB

Koret ligger två steg ovanför kyrkorummet. Altarringen går i barockstil; sluten, spegelindlad och marmorerad likadant som predikstolen. Altaret är av trä, tillverkat samtidigt som altarringen, idag mestadels dolt av textilier. Bakom är en storslagen altartavla, föreställande Nattvarden, med förgyllt ramverk, flankerad av två förgyllda änglaskulpturer. I korets golv ligger bruna och grå kalkstensplattor i mönster, samt en fris av bräder.

Läktaren omfattar västra delen av kyrkorummet och sträcker sig bakåt, in i tornet. Den domineras av en storslagen orgelfasad, hållen i en grön oljefärg som ligger nära bänkinredningens och rikt dekorerad med förgyllda ornament.

Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Sakristian i nordost ligger något lägre än kyrkorummet i övrigt, är relativt stor och täckt med två stjärnvalv, målade med oljefärg i en gråvit nyans. Golvet är belagt med lackat tegel.

Även över *vapenhuset* i söder är ett stjärnvalv. Lokalen har på senare år blivit kaffehörna och har därför inretts med lösa bord och stolar.

Vid arkitekt Erik Fants renovering 1950 fick sakristian nuvarande tegelgolvet och textilförvaringskåp –
Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Kort historik

Den första kyrkan på orten var byggd i trä och låg vid Sala gruvby. Den blev för liten för 1600-talets snabbt växande befolkning, förföll och revs. Att en ersättande kyrka inte byggdes vid gruvan berodde på att gruvbyns invånare förelagts att flytta till den nya stadsplatsen. Därför valdes Orrbacken i sydvästra delen av det Sala som växte fram. Åren 1635-41 uppfördes kyrkan, vars långhus motsvarade dagens grundplan och ett torn som var ofullbordat vid invigningen den 18/12 1641. Tornbygget återupptogs 1667, då murarna höjdes och en hög spira restes. Arbetet var besvärligt; två gånger blåste spiran av och en gång skadades den av blixten. I stabiliserande syfte försågs tornets mur med ett stort antal ankarjärn. 1672 var tornspirans trästomme färdig, men först 1690 hade den blivit helt inklädd med koppar.

Kyrkans påkostade utförande berodde på Sala silvergruva, vid denna tid en av rikets viktigaste inkomstkällor. Statusen steg ytterligare då änkedrottning Hedvig Eleonora vistades i Sala 1710-11 för att komma undan pesten som drabbat huvudstaden. Till erinran därom förärdades kyrkan en altaruppsats 1714, av vilken två förgyllda skulpturer finns kvar.

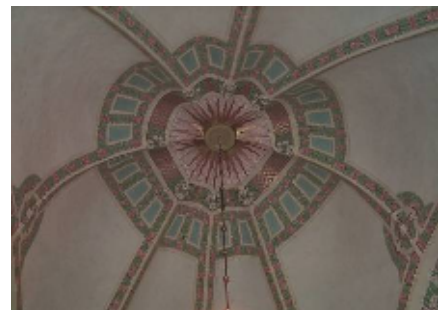

Kristina kyrka tecknad 1685 av J Hadorph, då tornet hade en högre spira med två kopparklädda ”bukar”. För övrigt noteras att långhuset hade sadeltak och mindre fönsteröppningar än idag.

Vid en stadsbrand 1736 skadades även kyrkan svårt. Tornet brann ner, liksom taket och tre av valven, varjämte huvuddelen av kyrkans inre spolierades. Återuppbyggnaden som pågick till 1739 medförde att tornspiran förkortades avsevärt och att sakristian förstörades mot öster. Liksom vid det första tornbygget dröjde den yttre koppartäckningen av finansiella skäl. Då den var fullbordad 1750 donerade Sala Bergslag ett tornur, det första som kyrkan utrustats med. Kyrkans inredning förblev länge provisorisk, men 1762 tillkom alltjämt befintlig predikstol i barockstil, utförd av bildhuggare Holmin i Västerås. Altare och altarring byggdes 1767-68 av Salasnickaren Abraham Morin, efter ritningar av konstmästaren vid gruvans silververk, Daniel Steinholtz. Drottning Ulrika Eleonora hade sedan tidigare skänkt altartavlan som framställer Nattvardens, flankerad av den tidigare altartavlans änglaskulpturer, vilka räddats undan branden. Nuvarande ingångsdörrar i norr och söder blev insatta 1787.

Nästa större förnyelse skedde sommaren 1882, då dagens öppna bänkrader på brädgolv och fönster med större glas blev insatta. Långhusets dittillsvarande spåntäckning blev 1886 ersatt med falsad, svartmålad plåt.

En fortsättning på 1882 års inre arbeten, fast mer genomgripande, var den av arkitekt Erik Lallerstedt ledda omgestaltningen 1905-06. Då ommålades valv och väggar i en ockragul oljefärg och dekorerades enligt Lallerstedts skisser med rosor, samt blå kassettmönster med förgyllningar i valvkupolerna. I gångar och kor lades grå och bruna kalkstensplattor i mönster. Bänkarnas gavlar ändrades för att ansluta till valvdekorationerna och ommålning skedde i en dämpat grön oljefärg. Ett nytt 30-stämmigt orgelverk installerades, men 1758 års fasad bibehölls, samtidigt som läktarens omfång minskades. Elbelysning och centralvärme infördes.

Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Vid nyinredning 1950 fick sakristian tegelgolv och dess valv miste sina dekorationsmålningar, vilka varit likadana som kyrkorummets. Istället ströks nuvarande, enhetligt gråvita färg där. Dessutom iordningställdes ett litet andaktsaltare.

Tornet fick sin nuvarande exteriör vid en stor yttre renovering 1952-53, enligt handlingar upprättade av civilingenjör Sven Nycander. Den befintliga fasadputsens blåstrades av och istället slogs en KC-puts som på de nedre delarna fick en särpräglad, grovt kvastad yta. Längst ner ersattes cementsockeln med en sockel av planhuggen granit. Lanterninens gamla, tunna koppar blev ersatt med dubbelfalsad kopparplåt, vilket tre år senare även blev lagt på långhusets tak.

Fasadrenovering av långhuset följde 1963-64, enligt handlingar upprättade av arkitekt Rolf Bergh. Liksom på tornet blev cementsockeln borttagen och natursten anbringades, men denna gång valdes röd Älvdalssandsten, uppenbarligen av estetiska skäl. Även fasadputsens i övrigt bilades ned och nyputsning skedde med KC-bruk. I fönsternischerna blev solbänkar av röd Älvdalssandsten inlagda. Dörrar och fönster skrapades trärena och ommålades med brun oljefärg, fränsett sakristians dörr av ek som laserades.

Sedan dess har de utseendemässiga förändringarna varit måttliga: 1968 fick kyrkorummets nedre väggfält en ljusare gul färg, 1997 inreddes brudkammare och WC i tornets bottenvåning och 2004 ersattes järnplåten på sakristians tak med koppar, vilket därmed täcker hela kyrkan.

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

Kristina kyrka i Sala uppfördes 1635-41 som ett av stiftets mest påkostade byggnadsverk. Mest välbevarat sedan äldsta byggnadstiden torde vara södra vapenhuset med sitt sadeltak, skulpterad sandstensportal och stjärnvalv. Annars återstår nedre delarna av kyrkans yttre murar och två av valven över kyrkorummet.

Generellt sett präglas kyrkan mer av den återuppbyggnad som skedde efter stadsbranden 1736. Då fick långhus och sakristia nuvarande omfång, fönsterindelning, dörrar och säteritak. Tornets murar förstärktes med ankarjärn och lanterninen i barockstil tillkom. Bevarade 1700-talsinslag interiört är altaruppsatsen, predikstolen och läktarens stora orgelfasad.

Av 1800-talets förändringar märks främst de nuvarande fönstersnickerierna och kyrkorummets öppna bänkar, från 1882. Långhus, sakristia och vapenhus miste sin dittillsvarande spåntäckning 1886, då taken istället belades med falsad plåt.

Vid sidan av 1700-talet präglas kyrkan i hög grad av 1900-talsförändringar. Mest känd är 1905-06 års inre omgestaltning, ledd av arkitekt Erik Lallerstedt, då kyrkorummet fick sina nuvarande golv och sin färgsättning med dekorationer i jugendstil. Fasadernas stensocklar, puts och färgsättning är resultatet av omfattande yttre renoveringar på 1950- och 60-talen. Då blev också långhusets och vapenhusets tak koppartäckta.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Altaruppsatsen och predikstolen utgör en välbevarad 1700-talskomposition. Ett särdrag är att marmoreringen avbildar lokala marmorsorter.
- Orgelfasaden är en av stiftets största och mest påkostade
- Kyrkorummets jugendmålningar från 1905-06 är av stort konsthistoriskt värde
- Bevarade radiatorer från 1905-06 har teknikhistoriskt värde
- Kyrkans nuvarande socklar och fasadputs är resultatet av stora satsningar på 1950- och 60-talen. Utförandet är ovanligt påkostat i sitt slag, därtill av hög estetisk och teknisk kvalitet, därför angeläget att slå vakt om.
- Vid sidan av kyrkan besitter prästgårdsvillan i enkel jugendstil och Mikaelsgården, ritad av arkitekt Cyrillus Johansson, stort kulturhistoriskt värde
- Såväl den gamla kyrkogården runt kyrkan som den nya kyrkogården i stadens södra del har blivit inventerade av Västmanlands läns museum.

Övriga uppgifter

Inventeringsperiod: 2005-07

Fältinventering: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Rolf Hammarskiöld, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Färdigställd: 2005-10-25

Källor och litteratur

Otryckta källor

Riksantikvarieämbetets antikvarisk-topografiska arkiv (ATA):

- Inventering 1830

Riksarkivet (RA):

- Överintendentsämbetets huvudarkiv D II bb: 7, Ritningar S3 (Erik Lallerstedt 1904)

Sala kyrkliga samfällighets arkiv (SKS):

- Bygghandlingar, kontrakt, rapporter från perioden 1946-94

Västmanlands läns museums arkiv (VLM):

- Gravvårdsdokumentation 1990, redovisad i september 1990
- Slutrapporter 1998-01-13 dnr 96: 210-316 och 1998-01-14 dnr 97: 86-316

Västerås stifts arkiv (VS):

- Västerås domkapitel F III A; 11, visitation den 16/5 1672
- Västerås domkapitel F III a; 17, inventarium 30/1 1726
- Västerås domkapitel F III a; 21, inventarium 10-11/10 1762
- Västerås domkapitel F III a; 35, visitation den 1/9 1867
- Västerås domkapitel F III a; 36, biskopsvisitation den 5/9 1885
- Västerås domkapitel F III a; 38, visitation den 6-7/10 1894
- Västerås domkapitel F III a; 95, visitation 1-3/6 1906

Litteratur

Janson, Assar: Kristina kyrka i Sala, en orientering - Sala 1951 (nytryck 1971)

Norberg, P: Ur Sala stads kyrkas historia - En orientering/Sala fornminnesförenings årsbok 1954/

Näsmark, Johan:Sala stad – bidrag till dess historia. Sala 1923

Redelius, Gunnar: Kristina kyrka i Sala - Nr 31 Utgiven av Västerås stifts kyrkoberskrivningskommitté - Västerås 1987

Sjögren, Josef: Orgelverken i Västerås stift – En historisk översikt 1952, Nordiska museet/Stockholm 1952

Övriga tryckta källor

Sala Allehanda, reportage om 1905-06 års omgestaltning, införd 1906-02-21

Sala Allehanda, jubileumsnummer 13 & 17/12 1941

Sakristian i Kristina kyrka värdigt dop- och vigselrum, artikel införd i Salaposten 1950-12-01

Kristina kyrkas yttre snyggas upp, artikel införd i Sala allehanda 1994-08-09

Sammanställning av viktiga händelser för kyrkan, relaterade till källor

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1635-41	Nybyggnad	Kyrkan uppfördes på den så kallade Orrbacken i stadens sydvästra del. Murarna byggdes av i huvudsak gråsten med inslag av tegel. Vapenhuset och sakristian fick skulpterade sandstensportaler, tornet en portal med enklare utformning. Kopparbeslagna portar blev insatta. I de nio rundbågiga fönsteröppningarna sattes gallerfönster. Taket täcktes med spån. Över kyrkorummet var fyra kryssvalv slagna, burna av inalles tio pelare. Golven var belagda med kalksten. Tornets grundmur utfördes av tämligen små oregelbundna stenblock utan förband, därpå byggdes tegelmurar. Tornet var ofullbordat då kyrkan invigdes den 18 december 1641		Jansson, s 5 & 8 Norberg, s 19-21 SKS: Rapport från byggkontrollant Zachrisson 22/6-1963 VS: F III A; 11, visitation den 16/5 1672
1648	Fast inredning – orgel	Kyrkans första stora orgelverk stod färdigt. Från början placerades den på läktare över sakristians ingång, senare flyttades den ner till korgolvet och slutligen på läktaren i väster.	Gregorius Spette	Sjögren, s 306
1667-72	Nybyggnad - torn	Tornets mur höjdes och därpå restes en hög spira. Grundmuren utfördes av tämligen små oregelbundna stenblock utan förband. Tornets murar av tegel från klockvåningen och uppåt. 1-2 meter undermarken påträffas ren lera. Sammanlagt byggdes tornet 83 meter högt. Bygget var besvärligt; två gånger under arbetet blåste det omkull och en gång skadades det av blixten. 1672 var spirans trästomme färdig.	Johan Andersson Onswij takbyggare	SKS: Utlåtande rörande undersökning 1/6-1949 Norberg, s 21-25 VS: F III A; 11, visitation den 16/5 1672
1676-90	Vård/underhåll – takomläggning	Tornets spira med sina två ”bukar” kläddes successivt med kopparplåt. Församlingen inköpte koppar i den mån ekonomin tillät.	Staffan Tornresare	Norberg, s 25
1692	Fast inredning – orgel	24-stämmigt orgelverk sattes upp på västra läktaren.	Christian Gusche, Uppsala	Sjögren, s 306-307
1713	Ändring – ombyggnad, golv Fast inredning – bänkinredning	Kalkstengolv blev inlagt i mittgång och kor. På sidorna och längre bak i kyrkorummet lades tegel. Ny bänkinredning tillkom.		VS: F III a; 17, inventarium 1726
1714	Fast inredning – altarpupp	Altarpupp donerades av änkedrottning Hedvig Eleonora, som vistades i staden 1710-11 för att undkomma pesten som härjade i Stockholm. Altarpuppen omfattade en tavla föreställande ”Davids offer”, flankerad av två förgyllda änglaskulpturer.	Daniel Kortz	Redelius, s 6-7
1736	Brand – delvis förstörd	Kyrkan skadades svårt vid stadsbrand den 9-10/8 1736. Tornet brann ner, liksom taket och ett par valvbågar, varjämte kyrkans inre spolierades helt. Endast väggarna och två valvbågar stod kvar efteråt. Av 1714 års altarpupp kunde bara skulpturerna räddas.		Jansson, s 8 Sala Allehanda, jubileumsnummer 13 & 17/12 1941

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1736-39	Ändring – ombyggnad	Långhuset återuppbyggdes (drottning Ulrika Eleonora bidrog med 3000 daler kopparmynt). I stället för tidigare kalkstensgolv lades tegel i större delen av kyrkorummet. Den vid branden nedstörtade tornspiran ersattes med en lägre (51,4 m) likaledes koppartäckt. Fram till 1767 användes ett provisoriskt altare. Sakristian utvidgades mot öster. Altartavla föreställande Nattvarden skänktes av drottning Ulrika Eleonora. Änglaskulpturerna från 1714 års altaruppsats återuppsattes.	Kristoffer Polhem (ritningar till tornspiran) Georg Schröder	Jansson, s 8 och 14 Näsmark, s 80-81 Sala Allehanda, jubileumsnummer 13 & 17/12 1941
1750	Specifika inventarier – tornur	Tornet var återuppbyggt. Dess lanternin kläddes med kopparplåt. Ett urverk - Polhemsur - skänktes av Sala Bergslag. Det var vid uppsättningen redan gammalt, kompletterades med fyra urtavlor.	Lars Larsson Steinholtz	VS: F III a; 30, inventarium 1788 Sala Allehanda, jubileumsnummer 13 & 17/12 1941
1754-58	Fast inredning – orgel	Taket reparerades och rödfärgades. Kyrkan fick påkostat, 27-stämmigt orgelverk.	Orgelbyggarna Jonas Gren och Peter Strähle	VS: F III a; 21, inventarium 10-11/10 1762
1762	Fast inredning – predikstol	Kyrkorummet försågs med alltjämt befintlig predikstol i barockstil, ursprungligen blåmarmorerad och förgylld. Den invigdes av kyrkoherde Mattias Ramzelius den 26/9 1762.	Bildhuggare Holmin, Västerås	Jansson, s 32 VS: F III a; 30 Visitation den 16/6 1788
1767-68	Fast inredning - altare	Den provisoriska altaranordning som använts sedan branden 1736 ersattes med en mer permanent lösning. Tillkommande altare och altarring gjordes efter ritningar av konstmästaren vid silververket, Daniel Steinholtz. Arbetet utfördes av Salasnickaren Abraham Morin. Altarbordet och den slutna altarringen utformades i barockstil och marmorades i de marmorslag som finns i Sala gruva.	Daniel Steinholtz (ritningar) Abraham Morin (tillverkning)	Jansson, s 14 Redelius, s 8 VS: F III a; 30 Visitation den 16/6 1788
1787	Vård/underhåll - exteriör	Kyrkans fasader lagades och vitlimmades, samtliga fönster ommålades, spåntaket blev rödfärgat. Nya dörrar blev insatta i södra och norra ingångarna. Den norra fick ett ”konstfullt” lås, bestående av 6 riglar. Påskrift: ”Skänkt av älderman Nordgren i Stockholm 1787.” Vapenhuset ommålades invändigt och fick en glaslampa med 6 pipor.		ATA: inventering 1830-09-22 VS: F III a; 30 Visitation den 16/6 1788
1840	Fast inredning - orgel	Orgelfasaden renoverades och försågs med snidade, förgyllda ornament.	Bildhuggare A M Fahlerantz	Näsmark, s 86
1856	Teknisk installation	Av rädsla för att tornet skulle rasa installerades ett mekaniskt ringverk, som gjorde att klockorna ljöd utan att svänga och därmed utsätta den svaga konstruktionen för större belastning. Ringverket fick vara kvar till 1904.		VS: F III a; 36, visitation den 5/9 1885
1882	Ändring – ombyggnad, golv och fönster Fast inredning - bänkinredning	Förnyelse sommaren 1882: Nya fönster med klarglas blev insatta. Öppen bänkinredning byggdes på brädgolv. I gångarna göts cementgolv på tegelunderlag. Dörrar och orgelfasaden ommålades.		VS: F III a; 36 visitation den 5/9 1885

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1883	Teknisk installation	Ny åskledare blev uppsatt.		VS: F III a; 36, visitation den 5/9 1885
1885	Vård/underhåll - interiör	Sakristians väggar lagades och ommålades. Tavlorna i sakristian restaurerades.		VS: F III a; 36 visitation den 5/9 1885
1886	Ändring – ombyggnad, tak	Långhusets tak belades med falsad plåt. Den tidigare spåntäckningen hade dömts ut som eldfarlig vid biskopsvisitationen året innan.		VS: F III a; 38, visitation den 6-7/10 1894
1900	Specifika inventarier - tornur	Tornets Polhemsur (1750) utbyttes mot ett nytt.	Firman Linderoth, Stockholm	Sala Allehanda, jubileumsnummer 13 & 17/12 1941
1902-03	Vård/underhåll – grundförstärkning och stomme	Tornets grund förstärktes med betong mot berget, och en cementsockel slogs på. Murarna stabiliserades med strävor av 50 respektive 37 mm rundjärn. Under tornet sprängdes ett källarrum för planerad värmepanna. Dräneringsledning med grenledning lades på 0,5 m under marken.	Arkitekt C A Ekholm	SKS: Besiktning av utförda arbeten 3/11 1902 Inskription i tornet
1904	Teknisk installation Vård/underhåll - exteriör	Tornets gamla ringverk borttogs och ringning på vinkelaxlar med svängande klockor infördes. Tornets fasader lagades och målades med röd oljefärg och vitt fogmönster. Erik Lallerstedt upprättade förslagsritningar inför kommande inre renovering (dat juli 1904).		RA: Ö I Ä, D II bb: 7, Ritningar S3 VS: F III a; 95, visitation 1-3/6 1906
1905-06	Ändring – ombyggnad, interiör Vård/underhåll – exteriör Arkitekturbunden utsmyckning – måleri, interiör Teknisk installation – el och värme Återinvigning	Stor omgestaltning i enlighet med Erik Lallerstedts ritningar, i nåder gillade av Överintendentsämbetet den 3/11 1905. Långhusets fasader lagades och avfärgades. Sockeln fick en helt ny cementputs. Kyrkans två sandstensportaler lagades; uttjänta stenar blev utbytta. Valv och väggar ommålades i en ockragul bottenfärg och dekorerades enligt Lallerstedts skisser med rosor blå kassettmönster i valvkupolerna. Även sakristans valv och väggar dekorerades enligt ovan. Nytt 30-stämmigt orgelverk installerades, men 1758 års fasad bibehölls. Bänkarnas gavlar ändrades till närmare överensstämmande med kyrkans övriga inredning. I gångarna lades grå och bruna kalkstensplattor i mönster. Brädgolvet under bänkarna lagades. Läktarens omfång minskades, enligt uppgift till sitt ursprungliga omfång. Bänkarna målades i dämpat grön färg. Kyrkan försågs med elektrisk belysning. Uppvärmning med lågtrycksånga infördes. Det förnyade kyrkorummet invigdes den 31/3 1906.	Arkitekt Erik Lallerstedt Byggmästare J A Svedberg Målarna Bror Drake och TH Peterson, Örebro Artist Nils Asplund (altartavlan) Orgelbyggare J Magnusson, Göteborg Ingenjör Dahlgren, Stockholm (värme)	SKS: Kontrakt mellan AB Sala elektricitetsverk och kyrkorådet 1906 VS: F III a; 95, visitation 1-3/6 1906 RA: Ö I Ä F II aab: 29 SA 1906-02-21

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1923	Vård/underhåll – exteriör	Tornet genomgick större reparation. Fasadputsens rödmålades med oljefärg och markerade vita fogar.		Inskription i tornet av KE Norrström
1932	Vård/underhåll - stomme	Reparationer i tornet pågick.		Inskription i tornet av KE Norrström
1942	Teknisk installation - värme	Centralvärmeanläggningen förnyades.		VS: E V a; Ämbetsberättelse 1943-49
1946	Fast inredning – orgel, orgelverk	Kyrkans orgelverk omdisponerades, varvid den återfick barockorgelns karaktär. Tre nya stämmor blev inlagda.	Orgelbyggare A Magnusson, Göteborg	SKS: Besiktningensutlåtan de 20/5 1946
1949- 50	Äldre kulturhistorisk inventering Vård/underhåll - exteriör	Inför planerad upprustning besiktigades tornet, som uppvisade stora putsskador. I ett besiktningensutlåtande menade arkitekt Gumælius att byggnaden var otillräckligt isolerad från mark och att kapillärfukt därför tagit sig upp genom murverket. I ett senare utlåtande menade däremot förre byrådirektören (KBS) N Royen att uppkomna skador berodde på bristfälligt anordnade plåttäckningar. Tornets plåttak var också i dåligt skick och borde snarast repareras. Hösten 1950 reparerades fasadputsens på tornets nedre del. Arbetet befanns senare vara bristfälligt och gjordes om två år senare.		SKS: Besiktningensutlåtan de 5/3 1949
1950	Ändring – ombyggnad, interiör	Sakristian fick nytt tegelgolv och nya skåp för textilförvaring. Ett litet altare iordningställdes på västra sidan. WC med varmvattenberedare inreddes. Dörren till kyrkan rengjordes från många lager oljefärg och träytan blev därefter antikbehandlad Dekorationsmålningarna i sakristians valv borttogs och ytorna avfärgades enhetligt vita.	Arkitekt Erik Fant	ATA: Handling VLM: Rapport SP 1950-12-01
1952- 53	Vård/underhåll - exteriör	Hela tornets fasader renoverades. Befintlig puts avlägsnades genom sandblåstring. Vid nedknackningen framkom att de undre putsskikten var spröda, men putsen från 1923 var hård och förtvålade genom oljefärgsmålning. Omputsning gjordes med KC-bruk. Tornets basdel fick grovt kvastad ytputs med i huvudsak horisontella stråk utan avfärgning. Ballastmaterialets naturliga färg i kombination med cement och kalk gav en kallt gråvit färg. Tornets överdel ströks med röd kalkfärg, erhållen genom tillsats av pigmenten klintrött och klintgult. Ny sockel av granitblock uppsattes. Taket täcktes med dubbelfalsad kopparplåt av tjockleken 0,71 mm. Ny kopparplåt lades även på tornets lanternin (äldre kopparplåt på lanterninens vertikala delar, inskrift 1873)	Civilingenjör Sven Nycander	SKS: Arbetsbeskrivning 4/10-1951 (+ 4 kompletterande 1952) Slutbesiktning 24/10-1953
1955- 56	Fast inredning - orgel	Kyrkan fick nytt orgelverk (orgelfasaden från 1758 behölls). En ny kororgel byggdes.	Emil Hammer orgelbau	SKS: Handling

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1958-59	Ändring – ombyggnad, tak Teknisk installation - värme	Järnplåten borttogs från långhusets tak, som omlades med kopparplåt, format 60 x 90 cm. Skorstenen avtäcktes med blyplåt. Ovanpå den äldre, horisontellt lagda panelen (1½"-bräder kant - i - kant) spikades ett lag ¾"-spåntad, vertikalt lagd panel och på denna en underlagspanel. Värmepannan i källaren under tornet togs ur bruk. Istället anslöts kyrkans värmeledning genom kulvert till panncentral i den nybyggda Mikaelsgården väster om kyrkan.	Arkitekt Rolf Bergh Plåtslagerifirma Gottmar Svensson	SKS: Arbetsbeskrivning 15/4 1958, rapport 3/6 1958 SA 1959-04-29
1959	Nybyggnad	Mikaelsgården invigdes.	Arkitekt Cyrillus Johansson	SA 1959-04-29
1963-64	Vård/underhåll – exteriör Arkitekturbunden utsmyckning – måleri, exteriör	Långhuset genomgick stor yttre renovering; Befintlig puts bortbilades så att murverken var helt frilagda. Även befintliga socklar av betong bilades bort Sprickor i murverket lagades med KC-bruk. Nyputsning gjordes med KC-bruk (grund KC 14: 2,5; övriga påslag KC 21:5) Fasaderna fick slätputs avplanad med skånska och rivbräde, vid hörn och smygar användes rätkäppar. Avfärgning skedde våren 1964 med Aktivan cementfärg (Karta & Oaxens bruk). Nya socklar av röd Älvdalssandsten med klovyta och sågade kanter. Plattorna fästes med cementbruk, 60 mm språng utanför putsen ovanför. Fogning gjordes med färgat cementbruk. Plattornas överkant fasades. Befintliga grå granittrappa till tornet ersattes med ny, utförd med blocksteg av röd granit. Nya yttre fönsterbänkar av röd Älvdalssandsten blev inlagda. Dörrar och fönster skrapades trärena och ommålades med brun oljefärg, frånsett sakristans ekport som laserades. Isolering lades på kyrkvindens valvhjässor. De skulpterade sandstensportalerna lagades av konservator. Skyddstäckning av blyplåt utfördes på några ställen. (Körövningsrum i f d panncentral under tornet, då eller senare)	Arkitekt Rolf Bergh, Stockholm, biträdd av Ingenjör Sven Zachrisson Byggnadsproduktion i Västerås AB	SKS: Entreprenadkontrakt 18/6-1963 med bilagor Rapporter från kontrollant Zachrisson 1963 Protokoll från slutbesiktning 27/8-1964
1967	Vård/underhåll - exteriör	Långhusets fasader lagades och avfärgades, sedan färgen från 1964 bitvis missfärgats och börjat släppa före garantitidens utgång (2 år).	Byggnadsproduktion i Västerås AB	SKS: Rapport från Rolf Bergh 20/6-1967
1968	Ändring – restaurering, interiör	Kyrkorummets dekormålningar på valv och väggar rengjordes och konserverades. De nedersta väggfälten ommålades med en ljusare gul färg än förut. Bänkarna ommålades	Konservator Sven Carlsson, Gimo	ATA: Intyg Åke Nisbeth 10/1 1969, dnr 125/69

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1968-69	Fast inredning – orgel Teknisk installation – tornur	Nytt orgelverk installerades. Nytt, eldrivet urverk installerades.	Emil Hammer, Hannover Firma Westerstrand, Töreboda	SA 1969-12-04
1974	Ändring – ombyggnad – fönster	Nya fönster blev insatta i lanterninen.		SA 1974-05-17
1994	Vård/underhåll - exteriör	Yttre upprustning: Kyrkans fasader lagades och avfärgades med KC-färg i likadana nyanser som förut. Fönsterbänkarna kläddes med plåt. Dränering anordnades runt hela kyrkan. I en relativt grund schakt lades singel och PVC – rör, anslutna till befintlig dagvattenledning.	Byggkonsult Holger Lagerkvist	SKS: Bygghandling av Holger Lagerkvist 1994-05-24 SA 1994-08-09
1997	Vård/underhåll - interiör	Stor inre renovering: Brudkammare och nya WC-utrymmen inreddes i västra vapenhuset. Kyrkorummets nedre väggfält ommålades (emulsionsfärg). Bänkinredningen ommålades (linoljefärg). Brädgolven under kyrkbänkarna slipades rena från lack och oljades istället. Takmålningar rengjordes. El- och värmesystemet förnyades.	Bjerking Ingenjörbyrå Hagerud elteknik Arkitekt Janusz Gorszinsky (brudkammare) Tremans fasad AB	VLM: Slutrapporter 1998-01-13 dnr 96: 210-316 och 1998-01-14 dnr 97: 86-316, Rapport från Tremans
2004	Ändring – ombyggnad, tak	Sakristians svartmålade järnplåttak ersattes med koppar.		VLM: Kontrollrapport
2005	Vård/underhåll	Vård- och underhållsplan upprättades för Kristina kyrka.	Sala kyrkliga samfällighet	